

**PRAVILNIK
O VATROGASNO-SPASILAČKOM OBEZBEĐENJU I
VATROGASNO-SPASILAČKOJ SLUŽBI NA
AERODROMU I LETILIŠTU
("Sl. list SRJ", br. 30/2002)**

I OPŠTE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se uslovi za vatrogasno-spasilačko obezbeđenje na aerodromima i letilištima, vršenje vatrogasno-spasilačke službe na vazduhoplovnom pristaništu, minimalna oprema i sredstva za gašenje požara i spasavanje, minimalan broj osoblja i uslovi koje moraju ispunjavati lica za vršenje poslova zaštite od požara i vatrogasno-spasilačke službe, minimum prostorija, uređaja i instalacija vatrogasno-spasilačke službe, kao i postupak u slučaju udesa, nezgode ili požara vazduhoplova i objekata na aerodromima i letilištima.

Član 2

Vatrogasno-spasilačka služba i vatrogasno-spasilačko obezbeđenje na vazduhoplovnim pristaništima i letilištima (u daljem tekstu: vatrogasna služba) preduzimaju mere za zaštitu od požara, vrše spasavanje putnika, članova posade vazduhoplova i drugih lica i materijalnih dobara u slučaju udesa, nezgode ili požara na vazduhoplovima, aerodromima ili u rejonu aerodroma.

Član 3

Vlasnik ili korisnik aerodroma odnosno preduzeće za aerodromske usluge dužno je da organizuje vatrogasnu službu, na način koji obezbeđuje spasavanje ljudskih života i sprovođenje mera zaštite od požara, da obezbedi pravilnu organizaciju, sastav, opremljenost i smeštaj vatrogasne opreme, mesta za snabdevanje vodom za gašenje požara, sistem veza za obaveštavanje i uzbunjivanje između vatrogasne službe i drugih službi na aerodromu i van aerodroma, posebno sa službom kontrole letenja, službom hitne pomoći na aerodromu, teritorijalnim vatrogasnim jedinicama i vatrogasnim jedinicama Vojske Jugoslavije, blagovremeno uzbunjivanje za slučaj požara, prinudnog sletanja, udesa ili nezgode vazduhoplova, pravilnu lokaciju prostorija vatrogasne službe, opreme i sredstava za zaštitu od požara, mrežu pristupnih puteva u zoni aerodroma, poligon za izvođenje praktičnih vežbi, kao i ostale uslove za izvođenje efikasnih intervencija u slučaju potrebe.

Član 4

Vatrogasna služba je dužna da saraduje sa službom kontrole letenja, medicinskim obezbeđenjem, službom hitne pomoći i ostalim službama na aerodromima, kao i sa teritorijalnim vatrogasnim jedinicama.

Član 5

Aerodromi, zavisno od veličine vazduhoplova koji koriste aerodrom, svrstavaju se u vatrogasne kategorije 1 do 10, i to:

Vatrogasna kategorija aerodroma	Ukupna dužina vazduhoplova	Maksimalna širina trupa
1	0 do 9 m (ne uključujući 9)	2 m
2	9 m do 12 m (ne uključujući 12)	2 m
3	12 m do 18 m (ne uključujući 18)	3 m
4	18 m do 24 m (ne uključujući 24)	4 m
5	24 m do 28 m (ne uključujući 28)	4 m
6	28 m do 39 m (ne uključujući 39)	5 m
7	39 m do 49 m (ne uključujući 49)	5 m
8	49 m do 61 m (ne uključujući 61)	7 m
9	61 m do 76 m (ne uključujući 76)	7 m
10	76 m do 90 m (ne uključujući 90)	8 m

Član 6

Aerodromi se razvrstavaju u određenu vatrogasnu kategoriju kad u toku tri najopterećenija meseca u godini vazduhoplovi jedne od dimenzija iz člana 5 ovog pravilnika izvrše više od 700 poletanja i sletanja na taj aerodrom. Ako je broj izvršenih poletanja i sletanja manji od 700, aerodromi se razvrstavaju u prvu nižu kategoriju.

Član 7

Helidromi se razvrstavaju u određene vatrogasne kategorije prema dužini helikoptera koji koristi dotični helidrom na sledeći način:

- 1) u vatrogasnu kategoriju H1 se razvrstavaju helidromi koje koriste helikopteri čija je dužina manja od 15 m;
- 2) u vatrogasnu kategoriju H2 se razvrstavaju helidromi koje koriste helikopteri čija je dužina od 15 do 24 m;
- 3) u vatrogasnu kategoriju H3 se razvrstavaju helidromi koje koriste helikopteri čija je dužina od 24 m pa naviše.

Član 8

U periodu kada se na helidromu predviđaju operacije manjih helikoptera, vatrogasna kategorija helidroma određuje se prema dužini najvećeg helikoptera planiranog da koristi helidrom u tom vremenu.

Član 9

Vatrogasnu kategoriju aerodroma ili helidroma utvrđuje Savezno ministarstvo saobraćaja i telekomunikacija na osnovu podataka o vazdušnom saobraćaju koji se dostavljaju na kraju svake kalendarske godine.

II VATROGASNA VOZILA, OPREMA, SREDSTVA ZA GAŠENJE POŽARA I OPREMA ZA SPASAVANJE IZ VAZDUHOPLOVA

Član 10

Na aerodromima moraju biti obezbeđeni: vatrogasna oprema, sredstva za gašenje požara i oprema za spasavanje iz vazduhoplova, u zavisnosti od vatrogasne kategorije aerodroma.

Član 11

Broj i tip vatrogasnih vozila na aerodromima određuje se tako da se obezbedi efikasno korišćenje sredstava za gašenje požara određenih za vatrogasnu kategoriju u koju je aerodrom razvrstan.

Broj i tip vatrogasnih vozila moraju biti u skladu sa podacima datim u Tabeli br. 1.

Tabela br. 1

Vatrogasna kategorija aerodroma	Vozilo za brze intervencije	Glavno vozilo
1	2	3
1	0	0
2	0	0
3	1	0
4	1	1
5	1	1
6	1	2
7	1	2
8	1	3
9	1	3
10	1	3

Član 12

Vatrogasna vozila, osim vozila za brzu intervenciju, moraju ispunjavati sledeće uslove:

- 1) pogon na sva četiri točka;
- 2) da mogu razvijati brzinu kretanja od 100 km/h;
- 3) da mogu za 40 sekundi postići brzinu kretanja od 80 km/h pod punim opterećenjem;
- 4) da količina koncentrata pene obezbeđuje najmanje dva kompletna punjenja kapaciteta vodenog rezervoara;
- 5) da ugrađeni monitor koji obezbeđuje stepen izbacivanja ima mogućnost redukcije izbacivanja sredstava za gašenje prema kategoriji aerodroma i da mu je raspon mlaza usaglašen prema najdužem avionu koji sleće na aerodrom;
- 6) da ima ugrađena vitla za brzo gašenje i da ima ugrađenu samozaštitu vozila (voda);
- 7) da su lako pokretljiva, da imaju mali radijus okretanja i da se mogu kretati van puteva.

Član 13

Vozila za brzu intervenciju moraju ispunjavati sledeće uslove:

- 1) da mogu da razviju brzinu kretanja od najmanje 105 km/h;
- 2) da mogu za 25 sekundi postići brzinu kretanja od 80 km/h pod punim opterećenjem;
- 3) da imaju pogon na sva četiri točka;
- 4) da minimalna količina vode za penu bude 1.200 l;

- 5) da imaju ugrađeni monitor koji obezbeđuje stepen izbacivanja sredstava za gašenje prema kategoriji aerodroma;
- 6) da nose minimalnu količinu dopunskih sredstava za gašenje prema kategoriji aerodroma.

Član 14

Na aerodromima i helidromima moraju biti obezbeđena glavna i dopunska sredstva za gašenje požara.

Član 15

Glavna sredstva za gašenje požara mogu biti:

- 1) vodena pena koja stvara film;
- 2) fluoroproteinske pene;
- 3) proteinska pena;
- 4) kombinacija ovih sredstava.

Dopunska sredstva za gašenje požara mogu biti:

- 1) suvi hemijski prašak (klasa B i C);
- 2) haloni;
- 3) ugljen-dioksid;
- 4) kombinacija ovih sredstava.

Kod izbora sredstava za suvo gašenje požara koja će se koristiti sa penom, mora se voditi računa o njihovoj kompatibilnosti.

Tabela br. 2

MINIMALNE KOLIČINE SREDSTAVA ZA GAŠENJE POŽARA

Kategorija aerodroma	Glavna sredstva za gašenje požara				Komplementarna (dopunska) sredstva za gašenje požara		
	Proteinska pena NIVO A		Vodena film pena ili fluor proteinska pena NIVO B		Sredstva za suvo gašenje (kg)	ili halon (kg)	ili ugljen-dioksid (kg)
	Voda (l)	Brzina oslobađanja rastvora pene (l/min)	Voda (l)	Brzina oslobađanja rastvora pene (l/min)			
1	2	3	4	5	6	7	8
1	0	0	0	0	225	225	450
2	0	0	0	0	225	225	450
3	1.800	1.300	1.200	900	135	135	270
4	3.600	2.600	2.400	1.800	135	135	270
5	8.100	4.500	5.400	3.000	180	180	360
6	11.800	6.000	7.900	4.000	225	225	450
7	18.200	7.900	12.100	5.300	225	225	450
8	27.300	10.800	18.200	7.200	450	450	900
9	36.400	13.500	24.300	9.000	450	450	900
10	48.200	16.600	32.300	11.200	450	450	900

Član 17

Za aerodrome vatrogasne kategorije 3 do 10, kada se koristi pena koja zadovoljava NIVO A, do 30% vode može se zameniti komplementarnim sredstvom.

Član 18

Aerodromi vatrogasne kategorije 4 do 10 moraju imati prenosnu vatrogasnu pumpu kapaciteta najmanje 1.200 l/min.

Član 19

Kod zamene sredstava za gašenje požara koriste se sledeći ekvivalenti:

- 1 kg sredstva za suvo gašenje = 1,0 l vode za pripremu pene NIVOA A = 1 kg halona ili 2 kg ugljen-dioksida,
- 1 kg sredstva za suvo gašenje = 0,66 l vode za pripremu pene NIVOA B = 1 kg halona ili 2 kg ugljen-dioksida.

Član 20

Dopunska sredstva za gašenje požara moraju se nalaziti na vatrogasnim vozilima.

Na aerodromima vatrogasne kategorije 1 i 2 dopunska sredstva za gašenje požara moraju se nalaziti na lakoj prikolici ili u automobilu.

Član 21

Količina koncentrata pene koja se odvojeno obezbeđuje na vozilima za pripremu pene treba da bude u proporciji sa količinom obezbeđene vode i odabranog koncentrata pene.

Količina koncentrata pene treba da bude dovoljna da obezbedi bar dva kompletna punjenja obezbeđene količine vode.

Član 22

Komplementarna sredstva za gašenje požara moraju biti u skladu sa važećim standardima.

Član 23

Brzina pražnjenja komplementarnih sredstava za gašenje požara mora se odrediti tako da se postigne optimalna efikasnost navedenog sredstva.

Član 24

Aerodromi moraju biti snabdeveni i rezervoarom sredstava za gašenje požara, dovoljnom da se obezbede najmanje dva uzastopna punjenja vatrogasnih vozila.

Član 25

Glavno sredstvo za gašenje požara na helidromima je pena koja zadovoljava najmanje NIVO B.

Član 26

Količina vode za pripremu pene i komplementarna sredstva za gašenje požara moraju biti u skladu sa vatrogasnom kategorijom helidroma koja se određuju na osnovu podataka iz Tabele br. 3 i Tabele br. 4.

Tabela br. 3

MINIMUM POTREBNIH KOLIČINA SREDSTAVA ZA GAŠENJE POŽARA ZA HELIDROME NA ZEMLJI

Kategorija	Pena	NIVO B	Komplementarna sredstva za gašenje požara		
	Voda (l)	brzina pražnjenja rastvora pene (l/min)	sredstva za suvo gašenje (kg)	ili halon (kg)	ili ugljen-dioksid (kg)
H1	0	0	250	250	500
H2	1.000	500	45	45	90
H3	1.600	800	90	90	180

Tabela br. 4

MINIMUM POTREBNIH KOLIČINA SREDSTAVA ZA GAŠENJE POŽARA ZA HELIDROME NA NEKOM OBJEKTU

Kategorija	Pena	NIVO B	Komplementarna sredstva za gašenje požara		
	Voda (l)	brzina pražnjenja rastvora pene (l/min)	sredstva za suvo gašenje (kg)	ili halon (kg)	ili ugljen-dioksid (kg)
H1	2.500	250	45	45	90
H2	5.000	500	45	45	90
H3	8.000	800	45	45	90

Član 27

Količina vode za helidrome koji su locirani na nekom objektu ne mora se obezbediti kao zaliha na helidromima ili u blizini helidroma ako postoji u blizini odgovarajući sistem vode pod pritiskom koji može da obezbedi potrebnu brzinu pražnjenja.

Član 28

Na helidromima vatrogasne kategorije 1 koji su locirani na nekom objektu potrebno je obezbediti najmanje jedno crevo sa mlaznicom i međumešalicom koje će moći da izbacuje penu 250 l/min. Kod navedenih helidroma vatrogasne kategorije 2 i 3 potrebno je obezbediti najmanje dva monitorska uređaja, pri čemu će svaki imati potrebnu brzinu pražnjenja i biti lociran na helidromu tako da se obezbedi korišćenje pene za gašenje na svakom delu helidroma u svim vremenskim uslovima, kao i da se mogućnost da se oba monitora oštete u slučaju udesa helikoptera svede na minimum.

Član 29

Na helidromima na zemlji dozvoljena je zamena predviđenih količina vode za pripremu pene sa komplementarnim sredstvima za gašenje požara.

Član 30

Na letištimama za svaki vazduhoplov mora biti obezbeđen najmanje jedan aparat za gašenje požara napunjen halokarbonatom BCF, kapaciteta najmanje 25 kg ili drugog sredstva za gašenje požara.

Član 31

Aerodromi moraju biti snabdeveni opremom za spasavanje navedenoj u Tabeli br. 5:

Tabela br. 5

Redni broj	Naziv opreme za spasavanje	Kategorije aerodroma			
		1 - 2	3 - 5	6 - 7	8 - 10
1	2	3	4	5	6
1	Motorne kružne testere za rezanje metala, prečnika najmanje 30 cm	0	1	2	3
2	Električna testera za rezanje metala	-	-	1	1
3	Hidraulične makaze za rezanje metala	-	-	1	1
4	Ručne makaze za sečenje metala	1	1	2	2
5	Alat za razvaljivanje	-	1	2	2
6	Spasilačko-vatrogasna velika sekira	-	1	2	3
7	Spasilačko-vatrogasna mala sekira	1	2	2	3
8	Čelične poluge	1	1	2	3
9	Čekić-teški	-	1	2	2
10	Kramp	2	2	4	4
11	Lopate	2	2	4	4
12	Garnitura viljuškastih i okastih ključeva od 8 do 32 mm	-	-	1	1
13	Hidraulična automatska dizalica do 15 t	-	-	2	2
14	Mehaničke dizalice od 10 t	-	1	2	2
15	Čelične sajle prečnika 15 mm dužine 15 m	1	1	-	-
16	Čelične sajle prečnika 15 mm dužine 30 m	-	-	1	1
17	Izolacioni aparat za disanje na komprimovani vazduh	-	2	3	4
18	Rezervne boce za izolacioni aparat	-	2	3	4
19	Prenosni agregat za proizvodnju električne energije od 2,5 do 5 kW, 220/380 V	-	-	1	1
20	Lestve rategače (prema visini aviona)	-	1	2	2
21	Reflektor od 1000 W sa kablovima dužine 50 m (ako se letenje odvija noću)	2	3	4	4

Član 32

Jedno od vozila mora imati ugrađeno vitlo sa čeličnim užetom prečnika 15 mm dužine 50 m sa odgovarajućom kukom na kraju, ili samo odgovarajuću vučnu kuku za vuču sajlom.

Član 33

Za sve vatrogasce-spacioce moraju biti obezbeđena zaštitna odela za prilaz vatri. Odeli mogu biti kombinezoni ili kombinacija jakne i pantalona.

Uz svako odelo mora biti obezbeđen vatrogasni šlem sa štitnikom, vatrogasne čizme i rukavice.

Odeli za prilaz vatri moraju imati stepen zaštite od toplotnog zračenja 3 w/cm² u trajanju od 2 min, odnosno 8 w/cm² u trajanju od 1 min.

Član 34

Na helidromima se mora nalaziti sledeća oprema za spasavanje: jedne ručne makaze za sečenje metala, dve velike vatrogasne sekire, dve čelične poluge, alat za razvaljivanje, dva krampa i dve spasilačke vatrogasne sekire.

Član 35

Za predviđenu spasilačku opremu na aerodromima ili helidromima mora biti obezbeđen prevoz u postojećim vatrogasnim vozilima, kontejnerskim načinom ili u posebnom vozilu.

Član 36

Na helidromima lociranim na objektima, spasilačka oprema se može čuvati u neposrednoj blizini helidroma.

Član 37

Vatrogasna vozila, oprema za gašenje požara i spasavanje moraju biti u ispravnom stanju i moraju se koristiti samo u svrhe za koje su namenjeni.

III OSOBLJE VATROGASNO-SPASILAČKE SLUŽBE

Član 38

Osooblje vatrogasne službe (u daljem tekstu: vatrogasno osoblje) čine profesionalni vatrogasci i vozači vatrogasnih vozila, obučeni za vršenje poslova gašenja požara i spasavanja posade i putnika iz vazduhoplova, kao i radnici posebno obučeni za pružanje pomoći pri gašenju požara i spasavanje putnika i posade vazduhoplova.

Član 39

U vreme kad su aerodromi otvoreni za saobraćaj, na njima se mora nalaziti određen broj vatrogasnog osoblja, zavisno od vatrogasne kategorije aerodroma i od vrste vatrogasnih vozila i opreme, u skladu sa tehničkim uputstvima proizvođača o načinu korišćenja tih vozila, i to:

1) na aerodromima prve vatrogasne kategorije - dva radnika posebno obučena za gašenje požara;

- 2) na aerodromima druge vatrogasne kategorije - tri radnika posebno obučena za gašenje požara;
- 3) na aerodromima treće vatrogasne kategorije - jedan profesionalni vatrogasac koji je i vozač vatrogasnih vozila i tri radnika posebno obučena za gašenje požara;
- 4) na aerodromima četvrte vatrogasne kategorije - dva profesionalna vatrogasaca koji su i vozači vatrogasnih vozila i tri radnika posebno obučena za gašenje požara;
- 5) na aerodromima pete vatrogasne kategorije - pet profesionalnih vatrogasaca od kojih su dvojica i vozači vatrogasnih vozila i četiri radnika posebno obučena za gašenje požara;
- 6) na aerodromima šeste vatrogasne kategorije - sedam profesionalnih vatrogasaca od kojih su trojica i vozači vatrogasnih vozila i četiri radnika posebno obučena za gašenje požara;
- 7) na aerodromima sedme vatrogasne kategorije - devet profesionalnih vatrogasaca od kojih su trojica i vozači vatrogasnih vozila i osam radnika posebno obučeni za gašenje požara;
- 8) na aerodromima osme vatrogasne kategorije - dvanaest profesionalnih vatrogasaca od kojih su trojica i vozači vatrogasnih vozila i osam radnika posebno obučeni za gašenje požara;
- 9) na aerodromima devete vatrogasne kategorije - četrnaest profesionalnih vatrogasaca od kojih su četvorica i vozači vatrogasnih vozila i dvanaest radnika posebno obučeni za gašenje požara;
- 10) na aerodromima desete vatrogasne kategorije - šesnaest profesionalnih vatrogasaca od kojih su četvorica i vozači vatrogasnih vozila i četrnaest radnika posebno obučeni za gašenje požara;

Član 40

Vatrogasnom službom na vazduhoplovnom pristaništu može rukovoditi radnik koji ima najmanje višu školsku spremu, odnosno VI stepen stručne spreme - inženjer zaštite od požara, odnosno VII stepen školske spreme tehničke struke i da ima odgovarajuće radno iskustvo na poslovima zaštite od požara.

Vatrogasnom jedinicom na vazduhoplovnom pristaništu može rukovoditi lice koje ima najmanje srednju stručnu spremu, odnosno IV stepen stručne spreme - tehničke struke i odgovarajuće radno iskustvo na poslovima zaštite od požara.

Radnici vatrogasne jedinice, radnici službe zaštite od požara, kao i drugi radnici koji rade na poslovima zaštite od požara moraju da imaju najmanje srednju stručnu spremu, odnosno odgovarajući IV ili III stepen stručne spreme.

Radnici vatrogasno-spasilačke službe, rukovodioci vatrogasne jedinice i vatrogasne službe moraju imati položen stručni ispit.

Član 41

Vatrogasna služba na aerodromima vatrogasne kategorije 5 do 10 mora imati rukovodioca vatrogasne službe, komandira vatrogasne jedinice i dežurnog telefonistu.

Dežurni telefonista je vatrogasac sa položenim stručnim ispitom i stečenom potvrdom o obučeniosti.

Član 42

Radnici posebno obučeni za pružanje pomoći pri gašenju požara su i radnici koji u vreme otvorenosti aerodroma vrše i druge poslove na aerodromu, imaju položen ispit za obavljanje poslova zaštite od požara aviona i aerodroma i odgovarajuću potvrdu o završenoj obuci.

Član 43

Letilišta i helidromi moraju imati najmanje jednog radnika posebno obučenog za gašenje požara koji je dužan da se stara da letilišta i helidromi budu obezbeđeni sredstvima i opremom za gašenje požara i spasavanje, predviđenim ovim pravilnikom, i da ta sredstva uvek budu u ispravnom stanju kao i da prisustvuju poletanju i sletanju vazduhoplova.

Član 44

Ako je propisom utvrđeno da vazduhoplovno pristanište mora biti otvoreno radi bezbednosti vazdušne plovidbe van vremena otvorenosti za vršenje usluga, to pristanište mora imati minimalan broj vatrogasnih vozila i minimalnu opremu i sredstva za gašenje požara predviđena za vatrogasnu kategoriju 5.

Član 45

U slučaju iz člana 44 ovog pravilnika, vazduhoplovno pristanište mora imati minimalan broj osoblja vatrogasne službe, i to: pet profesionalnih vatrogasaca od kojih su dvojica i vozači vatrogasnih vozila i četiri radnika posebno obučena za gašenje požara.

Član 46

Aerodromi koji van vremena otvorenosti vrše poslove prihvata i otpreme vazduhoplova koji prevoze poštanske pošiljke, a ne putnike, moraju imati minimalnu opremu za gašenje požara za vatrogasnu kategoriju 2.

Minimalan broj osoblja vatrogasne službe sačinjavaju tri radnika posebno obučena za gašenje požara.

Član 47

Vlasnik ili korisnik aerodroma ili helidroma, koji je u obavezi da organizuje vatrogasnu službu ili vatrogasno obezbeđenje, može izvršavanje tih poslova da ustupi drugoj organizaciji (profesionalne vatrogasne jedinice grada i sl.).

Organizacija koja prihvati vršenje vatrogasne službe na aerodromu i helidromu mora ispunjavati uslove predviđene ovim pravilnikom u pogledu osoblja i njihove obučenosti, vatrogasnih vozila, opreme, sredstava za gašenje požara i spasavanje.

IV PROSTORIJE, UREĐAJI I INSTALACIJE VATROGASNE SLUŽBE

Član 48

Prostorije vatrogasne službe - vatrogasne stanice na vazduhoplovnom pristaništu moraju biti locirane tako da se obezbedi propisano vreme odziva i da vatrogasna vozila imaju direktan i slobodan pristup na površinu piste, manevarske površine i platforme, uz minimalan broj kretanja.

U slučaju kad vatrogasna služba ne može postići dovoljno vreme odaziva, na vazduhoplovnom pristaništu mora biti izgrađena satelitska vatrogasna stanica.

Član 49

Prostorije vatrogasne službe na vazduhoplovnom pristaništu sastoje se od: garaže za vatrogasna i tehnička vozila, magacina za rezervne delove i sredstva za gašenje požara, prostorije za smeštaj vatrogasnog osoblja i osmatračkog mesta.

Član 50

Garaže vatrogasne službe na vazduhoplovnom pristaništu moraju ispunjavati sledeće uslove:

- 1) da su vrata garaže postavljena prema platformi aerodroma, odnosno prema manevarskim površinama;
- 2) da je temperatura u garaži zimi najmanje 7 oC. Ako se ta temperatura ne može ostvariti, vatrogasna vozila sa vodom moraju imati ugrađene električne grejalice za zagrevanje vode;
- 3) da imaju ispravljač i priključak za punjenje akumulatora na vozilima.

Korisna površina garaže mora odgovarati uslovima za smeštaj vatrogasnih i tehničkih vozila. Prostorije vatrogasne službe moraju biti priključene na sistem rezervnog napajanja električnom energijom.

Prostor ispred garaže mora biti stalno slobodan.

Član 51

Vazduhoplovno pristanište mora imati ugrađen poligon u području aerodroma za izvođenje praktičnih vežbi vatrogasno-spasilačke službe.

Poligon mora biti podoban za izvođenje vežbi gašenja požara i spasavanja, tako što će biti snabdeven avionom ili rashodovanim autobusom i raspomagati sa jednim ili više bazena za paljenje goriva i vežbanje u gašenju požara.

Član 52

Vazduhoplovno pristanište mora raspomagati dovoljnim količinama vode za izvođenje akcije gašenja požara aviona i objekata pored platforme, pristanišne zgrade, hangara i drugih objekata koji služe za smeštaj službi koje vrše određene poslove na aerodromima.

Član 53

Za neposredno gašenje požara aviona na platformi aerodroma i objekata mora biti izgrađena spoljna hidrantska mreža.

Cevi razvodnog cevovoda u mreži hidranta i cevi za svaki hidrant moraju imati prečnik prema proračunu, ali ne manji od 100 mm.

Potreban pritisak u spoljnoj hidrantskoj mreži određuje se proračunom u zavisnosti od potrebe ostvarivanja minimalnog protoka za određenu vatrogasnu kategoriju i visinu objekata koji se štite, ali ne sme biti niži od 5 bar.

Član 54

Ako spoljna hidrantska mreža ima dovoljnu količinu vode, a pritisak ne ispunjava uslov iz člana 53 ovog pravilnika, mora se ugraditi uređaj za povišenje pritiska vode, čiji napor pumpe mora odgovarati potrebama pri pritisku koji na mostu platforme iznosi najmanje 5 bar.

Član 55

Aerodromi moraju imati rezervoare za vodu, kapaciteta koji omogućava dva uzastopna punjenja vatrogasnih kola propisanih ovim pravilnikom za tu vatrogasnu kategoriju aerodroma. Rezervoari moraju biti postavljeni tako da ne ometaju saobraćaj u površini za kretanje.

Utakanje vode iz rezervoara u vatrogasno vozilo mora se obezbediti preko odgovarajuće opreme (pumpe), ili vatrogasna vozila moraju imati ugrađene pumpe za utakanje vode. Kapacitet pumpi za punjenje, vatrogasnog vozila mora biti takav da obezbeđuje brzo punjenje, odnosno održavanje odgovarajućeg kontinuiteta za nabacivanje sredstava za gašenje i ne može biti niži od 3.000 l/min.

Vlasnik ili korisnik aerodroma dužan je da obezbedi prilazne puteva do hidranta, odnosno rezervoara za vodu.

Član 56

Za efikasnu intervenciju vatrogasna služba na vazduhoplovnom pristaništu mora imati obezbeđen sistem komuniciranja i alarma, i to:

- 1) direktnu vezu između aerodromske kontrole letenja i vatrogasne službe da bi se osiguralo brzo raspoređivanje vatrogasnih i spasilačkih vozila u slučaju nesreće;
- 2) dvosmernu radio-vezu između aerodromske kontrole letenja i vatrogasnih i spasilačkih vozila tako da se potrebni dogovori mogu vršiti i za vreme kretanja, kao i vezu između vatrogasne stanice;
- 3) telefonsku vezu sa aerodromskom kontrolom letenja, službama na aerodromu, teritorijalnim i vojnim vatrogasnim jedinicama.

Član 57

Između svake pozicije na kojoj se nalazi vazduhoplov, mora se nalaziti po jedan prevozni aparat za gašenje požara, kapaciteta punjenja najmanje 50 kg praha ili drugog odgovarajućeg sredstva za gašenje požara.

Na aerodromima vatrogasne kategorije 1 i 2 između svake pozicije na kojoj se nalazi vazduhoplov, mora se nalaziti po jedan prenosni aparat za gašenje požara, punjenja najmanje 9 kg suvog praha ili drugog odgovarajućeg sredstva za gašenje požara.

Ako se na platformi aerodroma istovremeno nalaze više od tri parkirana vazduhoplova, mora biti obezbeđeno i jedno vatrogasno vozilo za brzu intervenciju.

Član 58

Punjenje vazduhoplova gorivom može se vršiti samo ako se utvrdi da su preduzete opšte i posebne mere zaštite od požara, i to:

- 1) da je auto-cisterna kablom za izjednačavanje potencijala spojena sa vazduhoplovom;
- 2) da je auto-cisterna postavljena tako da ne ometa prilaz vozilima za gašenje i spasavanje, ne ometa odlazak vazduhoplova koji se nalazi u vanrednoj situaciji, ne smeta evakuaciji iz vazduhoplova u slučaju požara i da motor cisterne nije ispod krila.

Sva ostala vozila koja su stavljena u funkciju opsluživanja vazduhoplova ne smeju se nalaziti ispod krila i ne smeju ometati prilaz vozilima za gašenje i spasavanje.

Član 59

Ako se vazduhoplov puni visokooktanskim benzinom, pored navedenih mera iz člana 58 ovog pravilnika, auto-cisterna i druga vozila koja opslužuju vazduhoplov moraju imati hvatač varnica na izduvnoj cevi.

Član 60

Punjenje vazduhoplova gorivom ne sme se vršiti kad se u vazduhoplovu nalaze putnici ili u toku ukrcavanja i iskrcavanja putnika, za vreme rada motora vazduhoplova, kad se vrši popravka, kad postoji opasnost od ulaza susednog vazduhoplova, za vreme grmljavine nad aerodromom, kao i ako nije prisutan vatrogasac sa aparatom za gašenje požara, odnosno vatrogasno vozilo sa posadom od najmanje dva vatrogasca.

Član 61

Izuzetno od odredaba člana 60 ovog pravilnika, vazduhoplov se može puniti gorivom u tranzitu ako su preduzete sledeće mere zaštite od požara:

- 1) svetleći znaci upozorenja i evakuacioni znaci u vazduhoplovu moraju biti uključeni;
- 2) vazduhoplovi opremljeni integralnim stepenicama moraju ih razviti, a oni koji su opremljeni aerodinamičnim stepenicama moraju ih pozicionirati na svaka glavna vrata koja se koriste za ulazak i izlazak. Ako iz klimatskih razloga vrata ne mogu biti otvorena, ne smeju se zaključavati i kabinsko osoblje mora biti stacionirano pored svakih od tih zatvorenih vrata dok traje punjenje vazduhoplova gorivom. Kad ne postoji mogućnost priključenja više od jednih stepenica, prostor oko ostalih izlaza (vrata) mora biti slobodan radi eventualne evakuacije i spuštanja kliznih slojeva;
- 3) u unutrašnjosti vazduhoplova moraju biti oslobođena prilazna vrata, izlazi u slučaju opasnosti i srednji prolazi, a sva vrata između odeljenja moraju biti otvorena;
- 4) da se u toku punjenja vazduhoplova gorivom održava veza između zemne posade i kvalifikovanog osoblja na vazduhoplovu;
- 5) da jedan član posade vazduhoplova koga odredi vođa vazduhoplova, prisustvuje punjenju vazduhoplova gorivom;
- 6) da putnici u vazduhoplovu budu obavešteni da će se vršiti punjenje vazduhoplova gorivom i da mogu ostati u vazduhoplovu na svojim mestima odvezani, ali da je zabranjeno pušenje, upotreba šibice, upaljača i drugih sredstava kojima se može izazvati iskra, odnosno varnica;
- 7) da je obezbeđeno dežurstvo sa vatrogasnim vozilima za brze intervencije (osim na aerodromima vatrogasne kategorije 1 i 2);
- 8) punjenje vazduhoplova gorivom ne može se otpočeti ako nema vatrogasnog obezbeđenja.

Član 62

Za vreme punjenja vazduhoplova gorivom u zonama opasnosti, zabranjeno je:

- 1) držanje otvorenog plamena;
- 2) rad sa otvorenim plamenom (zavarivanje i sl.) i užarenim predmetima;
- 3) pušenje i upotreba sredstava za paljenje (šibice, upaljač i sl.);
- 4) rad sa alatom koji varniči;
- 5) startovanje vozila i drugih pomoćnih električnih postrojenja sve dok se punjenje gorivom ne završi;
- 6) postavljati nadzemne električne vodove, bez obzira na napon;
- 7) rad motora vozila za vreme utakanja, pretakanja ili istakanja zapaljivih tečnosti, ako takvo vozilo na izduvnim cevima nema hvatač varnica (ako se radi sa visokooktanskim benzinom), osim ako se motor prevoznog sredstva upotrebljava za pogon pumpi ili drugih uređaja za pretakanje;
- 8) pretakanje goriva iz vazduhoplova u vazduhoplov ili auto-cisternu se ne sme vršiti dok se ne završi iskrcavanje putnika.

Član 63

Cevovodi, cevni spojevi, armature i oprema za punjenje, moraju biti održavani i obezbeđeni od oštećenja i nekontrolisanog isticanja zapaljive tečnosti.

Član 64

Ako se prilikom punjenja vazduhoplova gorivom, gorivo prospe, moraju se obrisati sve površine na koje se gorivo prosulo. Sredstva za brisanje i čišćenje stavljaju se u posebne hermetički zatvorene kante koje se ne smeju transportovati sa ostalim otpacima.

Član 65

Osobe koje vrše pretakanje goriva moraju da imaju uverenje o položenom ispitu za rukovaoca rada sa gorivom, kojim se dokazuje da su obučene za sigurno rukovanje uređajima za pretakanje, opremom i sredstvima za gašenje požara i moraju biti odeveni u antistatik odeću i obuću.

Član 66

Vozilo iz koga se vrši punjenje vazduhoplova gorivom mora imati:

- 1) kabel za pražnjenje statičkog elektriciteta, kojim se povezuje cisterna sa vazduhoplovom radi izjednačavanja statičkog potencijala;
- 2) hvatač varnica na izduvanoj cevi (ako prevozi visokooktanske benzine);
- 3) drvene lestve bez metalnih zakivaka, sa gumenim navlakama na delu koji se naslanja na vazduhoplov i gumenim potkovicama;
- 4) najmanje dva aparata za gašenje požara, od kojih jedan za gašenje požara na motoru, a drugi za gašenje požara na tovaru vozila, i to takvog punjenja koje, s obzirom na količinu i druga svojstva opasne materije, omogućava efikasno gašenje požara;
- 5) vatrootpornu ponjavu i potrebne količine pamučne tkanine za brisanje goriva prosutog po vazduhoplovu;
- 6) vozački alat i dizalicu za vozilo;
- 7) dve zastavice za označavanje vozila kojim se prevoze opasne materije.

Član 67

Oprema za zaštitu od požara koja se koristi kod pretakanja goriva mora se svakodnevno vizuelno pregledati.

Član 68

Na svakom izlazu iz pristanišne zgrade određenom za izlaz putnika na platformu, moraju biti istaknuti uočljivi natpisi ili znaci o zabrani pušenja.

Član 69

Pored svakog telefonskog aparata na vazduhoplovnom pristaništu mora biti vidno istaknut broj telefona vatrogasne jedinice.

Član 70

U zavisnosti od položaja aerodroma i topografskih uslova, moraju se obezbediti prilazni putevi za vatrogasna vozila da bi se ostvarilo postizanje vremena za intervenciju, a naročito u pravcu poletno-sletne staze koji moraju biti povezani sa lokalnim putevima. Posebna pažnja mora biti na pristupima do 1000 m od praga.

Ako na aerodromima postoje ograde, na njima se moraju obezbediti prolazi koji se lako i brzo otvaraju.

Radi što efikasnije intervencije, vatrogasna služba mora imati ucrtane puteve sa svim preprekama u zoni aerodroma veličine 6 x 9 km.

Član 71

Aerodromi moraju imati kodiranu topografsku kartu aerodroma, u prečniku približno 16 km i u razmeri 1:25.000, na kojoj su označeni objekti, instalacije, prilazni putevi, prepreke i ostali podaci od značaja za rad vatrogasne službe, sa pismenim uputstvom o načinu korišćenja karte, kao i kodiranu kartu u razmeri 1:5.000 za područje aerodroma na kojoj su naznačeni izvori vodosnabdevanja, hidranti za gašenje požara, pristupni putevi, mesta čekanja i sl.

Karte iz stava 1 ovog člana sa uputstvom o načinu korišćenja moraju se nalaziti u prostoriji vatrogasne službe, kontroli letenja, ambulanti za hitnu pomoć i svim vatrogasnim i sanitetskim vozilima.

Topografska karta razmere 1:25.000 i uputstvo moraju biti dostavljeni susednim vatrogasnim jedinicama.

Član 72

Vatrogasna služba na aerodromima mora imati razrađene taktičke planove pretpostavljenih intervencija. Ti planovi moraju imati razrađene operacije spasavanja i gašenja požara u teškim uslovima, sadejstvo sa drugim vatrogasnim jedinicama, službom hitne pomoći, tehničkim službama i način rukovođenja.

Član 73

U prostorijama vatrogasno-spasilačke službe na aerodromima moraju biti obezbeđeni opisi vazduhoplova sa tehničkim crtežima u kojima su naznačeni detalji bitni za spasavanje i gašenje požara.

V POSTUPAK U SLUČAJU UDESA, NEZGODE ILI POŽARA VAZDUHOPLOVA I OBJEKATA NA AERODROMIMA

Član 74

U slučaju prinudnog sletanja vazduhoplova, udesa ili nezgode vazduhoplova na aerodromima, nadležna služba kontrole leta obavezna je da o tome odmah obavesti vatrogasnu službu.

Obaveštenje iz stava 1 ovog člana mora da sadrži naročito:

1) U slučaju prinudnog sletanja vazduhoplova:

- tip vazduhoplova;
- vreme sletanja vazduhoplova;
- broj putnika i posade vazduhoplova;
- pravac sletanja vazduhoplova;
- količina goriva i maziva u vazduhoplovu;

- položaj glavnih prekidača za struju i slavina za gorivo, mazivo i kiseonik u trenutku sletanja;
2) u slučaju prinudnog sletanja, pored podataka iz stava 2 tačke 1 ovog člana, ako se u avionu nalazi opasna materija:

- tačan naziv opasne materije;
- UN broj opasne materije (ili ID broj);
- klasu-potklasu opasnosti, a za klasu 1 (eksplozivni) grupu kompatibilnosti;
- dodatnu opasnost (ako je naznačena);
- količinu opasne materije;
- lokaciju opasne materije u avionu;

3) u slučaju udesa ili nezgode vazduhoplova:

- tip vazduhoplova;
- broj putnika i članova posade vazduhoplova;
- mesto udesa ili nezgode vazduhoplova prema kodiranoj karti;
- informaciju da li se u avionu prevozila opasna materija.

Ako se u avionu prevozila opasna materija, nadležna služba kontrole letenja, kad raspoložev takvom informacijom, dostaviće podatke o opasnoj materiji u skladu sa stavom 2 tačka 2 ovog člana.

Član 75

Čim vatrogasna služba primi obaveštenje iz člana 74 ovog pravilnika, vatrogasno osoblje u smeni dužno je da bez odlaganja izađe na mesto udesa ili nezgode sa propisanom opremom ili neophodnim sredstvima za spasavanje iz člana 31 ovog pravilnika i sredstvima za gašenje požara lociranim na vatrogasnim vozilima.

Vatrogasna služba sa propisanom opremom i sredstvima iz stava 1 ovog člana dužna je da izađe iz garaže u roku od 20 s od davanja znaka za uzbunu i stigne najdocnije u roku od 2 min na bilo koji deo poletno-sletne staze ili manevarske površine aerodroma.

Član 76

Dežurni radnik (dežurni telefonista) vatrogasne službe koji primi obaveštenje o udesu vazduhoplova na aerodromu ili u njegovoj neposrednoj blizini, dužan je da:

- 1) odmah sirenom u dežurani, ili na drugi prigodan način (glasom i dr.), da znak za uzbunu osoblju vatrogasne službe;
- 2) odmah obavesti službu hitne pomoći na vazduhoplovnom pristaništu;
- 3) odmah obavesti najbliže sanitetske službe i teritorijalne vatrogasne jedinice;
- 4) bez odlaganja preduzme druge propisane mere predviđene opštim aktom o organizaciji, radu i postupku vatrogasne službe.

O udesu vazduhoplova dežurni radnik dužan je da obavesti Savezni vazduhoplovni inspektorat odmah po nastajanju događaja, a u slučaju prinudnog sletanja vazduhoplova u roku od 24 h.

Član 77

Dežurni radnik vatrogasne službe vodi dnevnik o primljenim obaveštenjima iz člana 74 ovog pravilnika, u koji upisuje dan i čas prijema obaveštenja, zonu u kodiranoj karti rejona aerodroma i ime lica od kojeg je primio obaveštenja.

Član 78

U slučaju požara ili drugih sličnih nezgoda na aerodromu i letilištu sva zaposlena lica su dužna da na poziv rukovodioca vatrogasne službe učestvuju u gašenju požara i spasavanju lica i imovine.

Član 79

Preduzeće za aerodromske usluge mora obezbediti potrebnu tehničku opremu i sredstva za uklanjanje vazduhoplova, odnosno njegovih ostataka sa poletno-sletne staze i manevarskih površina vazduhoplovnog pristaništa.

VI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 80

Vlasnik ili korisnik aerodroma dužan je da do 31. decembra 2002. godine, vatrogasno-spasilačko obezbeđenje i vatrogasno-spasilačku službu na aerodromu i letilištu, usklade sa odredbama ovog pravilnika.

Član 81

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o vatrogasnoj službi na aerodromu ("Službeni list SFRJ", br. 13/79, 61/80, 65/80 i 23/81 i "Službeni list SRJ", br. 37/94 i 38/95).

Član 82

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SRJ".